

Israeli Association for Program Evaluation

האגודה הישראלית להערכת תכניות

קווים מנחים להערכה ראויה

איל"ת – אגודה ישראלית להערכת תכניות ופרויקטים, היא אגודה ללא מטרות רווח, המיועדת להוות מסגרת מקצועית לאנשי הערכה. באגודה חברים אנשי אקדמיה ואנשי שדה העוסקים או מתעניינים בהערכת תכניות ופרויקטים בתחומים שונים (פסיכולוגיה, חינוך, רווחה, בריאות, עסקים ועוד). במלאת עשור להיווסדה, מצאה האגודה לנכון לאמץ לעצמה קווים מנחים להערכה אתית.

הקווים המנחים המוצגים במסמך זה הם הצהרה על הערכים והעקרונות שבהם מחזיקים חברי האגודה בעבודתם בתחום ההערכה ובחברותם בקהילת המעריכים. באמצעות הקווים המנחים שואפת האגודה לקדם ביצוע הערכה אתית ולשמר את הקהילה כארגון מקצועי מוביל בשדה ההערכה בישראל.

הקווים המנחים נועדו לשמש להערכה בכל תחום או דיסציפלינה. הם מסכמים ידע וניסיון שנצבר מגישות שונות הנהוגות בתחום ההערכה, ומבטאים את מה שאנשי הערכה, מכל גישה שהיא, עשויים למצוא כדרך מכובדת ויעילה לאינטראקציה.

הקווים המנחים מתייחסים למחויבות המעריך בשלושה היבטים: עבודת ההערכה, מזמיני ההערכה והמשתתפים בתהליך ההערכה. לעיתים עשויה להיות חפיפה בין ההיבטים השונים.

אנו מאמינים ששימוש בקווים המנחים יסייע לדיאלוג בין המעורבים בתהליך ההערכה, ויקדם את השימוש בהערכה ובמצאה.

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ת"ד 653, באר שבע 84105
טלפון: 08-6479641 פקס: 08-6461721
דואר אלקטרוני: itzhakp@bgu.ac.il

www.iape.org.il

הופק בשיתוף האוניברסיטה הפתוחה

קווים מנחים להערכה ראויה

Israeli Association for Program Evaluation
האגודה הישראלית להערכת תכניות

1. פן עבודת ההערכה

א. הכשרה: הכשרה היא הבסיס המקצועי של המעריכים וכל הפועלים מטעמם. לכן עליהם:

1. לעבור הכשרה מתאימה ולהיות בעלי ידע ויכולת מתאימים בהערכה.
2. לשאוף בהתמדה לעדכון מיומנויותיהם המתודולוגיות והמעשיות.
3. להכיר את עולם התוכן הקשור לנושא המוערך.
4. לדאוג שהפועלים מטעמם יהיו בעלי הכשרה רלבנטית.

ב. שיטתיות: המעריכים מבצעים חקירות שיטתיות המבוססות על איסוף נתונים. לכן עליהם:

1. לדבוק בסטנדרטים הגבוהים ביותר המתאימים לשיטות שבהן הם משתמשים.
2. לבחון עם מזמיני ההערכה את החולשות והחוזקות של שאלות ההערכה וגישות ההערכה.
3. להשתמש באסטרטגיות וכישורי הערכה המתאימים לעבודה עם אוכלוסיית היעד על מאפייניה השונים.
4. להתבסס, במידת האפשר, על מקרי־מבחן ומקורות ביבליוגרפיים מתאימים, ולציין את המקורות שבהם נעשה שימוש.
5. להסביר את הגישות, השיטות והמגבלות של ההערכה בדייקנות ובפירוט, כדי שאפשר יהיה להבין, לפרש ולבקר את עבודתם.

ג. אחריות: המעריכים צריכים להתחשב בגיוון החברתי ובמכלול האינטרסים והערכים הציבוריים. לכן הם צריכים לשאוף:

1. להבהיר מראש את כל מגבלות ההערכה, ולסרב לבצע הערכות שהן מעבר ליכולתם.
2. להתייחס לפרספקטיבות ולאינטרסים רלבנטיים של בעלי העניין.
3. לקחת בחשבון את האינטרס הציבורי ואת טובת הכלל, ולהתייחס למשמעויות בלתי צפויות ולתוצאות לוואי אפשריות של הפרויקט ותהליך הערכתו.

ד. הגינות: המעריכים צריכים להבטיח את ההגינות והכנות של תהליך ההערכה כולו. לכן עליהם:

1. לדווח לגורמים הרלבנטיים לפני קבלת עבודה על תפקידים או קשרים העלולים להיות בקונפליקט עם אותה עבודה.
2. להיות רגישים לסביבה החברתית והתרבותית של בעלי העניין (מזמיני ההערכה והמשתתפים) ולנהוג בהתאם.
3. להיות גלויים ביחס לאינטרסים ולערכים הקשורים להערכה – של המעריכים עצמם, של מזמיני ההערכה ושל בעלי העניין הרלבנטיים.
4. להיות מודעים לחשיבותה של שקיפות – לייצג במדויק את התהליכים, הנתונים והממצאים.
5. להיות מודעים למגבלות ההערכה.
6. לפעול למניעת שימוש לרעה בעבודתם על ידי אחרים.

2. פן מזמיני ההערכה

א. הגינות: המעריכים צריכים להבטיח את ההגינות והכנות של תהליך ההערכה כולו. לכן עליהם:

1. לנהל בצורה כנה את המשא־ומתן עם מזמיני ההערכה ועם בעלי העניין הרלבנטיים בנוגע לעלויות, למשימות ולמגבלות המתודולוגיות בתהליך ההערכה.
2. לשקול אם לבצע עבודת הערכה כאשר יש סוגיות שעלולות להפריע לאמינותה.
3. להסביר ולהדגיש בפני מזמיני ההערכה את חשיבות העמידה של כל הצדדים בלוחות הזמנים שהוגדרו.
4. להיות מציאותיים לגבי התפוקות האפשריות בהתחשב בהתפתחויות בלתי צפויות ובמגבלות הזמן והתקציב.
5. להבהיר למזמיני ההערכה את חשיבות הדיווח השוטף על שינויים שחלו בתכניות הפרויקט הראשוניות, ועל הסיבות לשינויים.
6. להיות גלויים ביחס לאינטרסים ולערכים הקשורים להערכה – של המעריכים עצמם, של מזמיני ההערכה ושל בעלי העניין הרלבנטיים.
7. לנהוג בהגינות, ולפי סיכום מראש, באשר לפרסום ציבורי, מדעי או מקצועי של הנתונים והממצאים שנאספו.

ב. אחריות: המעריכים אחראים לפעולותיהם ותוצריהן. לכן עליהם:

1. להבהיר למזמיני ההערכה את המגבלות של המתודולוגיות שנבחרו.
2. לספק למזמיני ההערכה מידע אמין, ובמידת האפשר, בהתאם ללוח הזמנים שסוכם.
3. להציג את הממצאים, המגבלות וההמלצות באופן ברור, מדויק והוגן.
4. להגיע להבהרה והסכמה מראש עם מזמיני ההערכה באשר לבעלות על הנתונים והממצאים הנאספים.

3. פן המשתתפים

למעריכים יש חובה כלפי המשתתפים בתהליך ההערכה. לכן עליהם:

1. לנהל את תהליך ההערכה תוך הקפדה על כבודם של המשתתפים.
2. לפעול בהתאם לעקרון ההסכמה מדעת (*informed consent*).
3. להיות גלויים ביחס לאינטרסים ולערכים הקשורים להערכה – של המעריכים עצמם, של מזמיני ההערכה ושל בעלי העניין הרלבנטיים.
4. לכבד הבטחות לסודיות שניתנו למשתתפים.
5. להקפיד על שימוש אחראי במידע שנאסף.
6. לעדכן, ככל האפשר, את המשתתפים בממצאי ההערכה.